

Executieve functies

Leerlijn voor klasleerkrachten

Wij kwamen tijdens het opstellen van de leerlijn tot de constatactie dat er sommige doelen bij meerdere executieve functies thuis kunnen horen. Daarom kiezen we ervoor om te werken met een kleurcode in de vorm van piratenhoedjes.

- blauw staat voor werkgeheugen
- groen staat voor flexibiliteit
- roze staat voor emotieregulatie

Wanneer je dus voor een bepaald doel een hoedje in een kleur ziet staan, wil dit zeggen dat dit doel ook bij een andere EF thuis kan horen.

Werkgeheugen = plan en regel uitmuntend

Onderbouw - leeftijd 5 - 6 - 7 - 8 jaar

- regels van in de klas benoemen
- speelplaatsregels benoemen
- materialen kunnen terugvinden (boekentas en/of bank)
- korte boodschap kunnen navertellen
- aandacht houden tijdens instructie van de leerkracht
  - minstens 10 minuten
  - ogen naar leerkracht/bord
  - luisteren naar de leerkracht
  - stil zijn
  - stil zitten
- eenvoudige instructie kunnen onthouden en navertellen in eigen woorden
- meervoudige instructie kunnen onthouden
- denkstappen terug oproepen bij het maken van opdrachten

Middenbouw - Bovenbouw - leeftijd 9 - 10 - 11 - 12 - 13 jaar

- regels van in de klas benoemen
- speelplaatsregels benoemen
- spullen kunnen terugvinden (boekentas en/of bank)
- korte boodschap kunnen navertellen
- aandacht houden tijdens instructie van de leerkracht
  - minstens 15 minuten
  - ogen naar leerkracht/bord
  - luisteren naar de leerkracht
  - stil zijn
  - stil zitten
- eenvoudige instructie kunnen onthouden en navertellen in eigen woorden
- meervoudige instructie kunnen onthouden en navertellen in eigen woorden
- denkstappen terug oproepen bij het maken van opdrachten

Executieve functies

Gekoppelde ontwikkelingsdoelen

Werkgeheugen = plan en regel uitmuntend

ONTWIKKELINGSDOELEN TYPE BASISAANBOD
(onderbouw, middenbouw en bovenbouw)

- HD 1

- De leerlingen kunnen losse gegevens verwerven en gebruiken door ze betekenis te geven en te memoriseren.
  - TD 1.c
    - De leerlingen kunnen informatie correct verwoorden en gebruiken.
  - TD 1.d
    - De leerlingen kunnen nieuwe informatie/ervaringen met reeds verworven informatie/ervaringen verbinden.
  - TD 1.e
    - De leerlingen kunnen relevante informatie geconcentreerd en doelgericht verwerven en verwerken.
  - TD 1.f
    - De leerlingen kunnen creatief en flexibel informatie verwerken en gebruiken.

- HD 4

- De leerlingen kunnen eenvoudige problemen op systematische en inzichtelijke wijze oplossen.
  - TD 4.k
    - De leerlingen kunnen stelselmatig zelfontdekkend leren.
  - TD 4.m
    - De leerlingen kunnen creatief en flexibel problemen oplossen.

- HD 6

- De leerlingen kunnen op hun niveau leren met: nauwkeurigheid, efficiëntie, wil tot zelfstandigheid, kritische zin, houding van openheid, voldoende zelfvertrouwen.
  - TD 6.b
    - De leerlingen kunnen nauwkeuring en volgens regels en afspraken werken.

Executieve functies

Leerlijn voor klasleerkrachten

Flexibiliteit = buig uitmuntend

Onderbouw - leeftijd 5 - 6 - 7 - 8 jaar

- omgaan met een situatie die verandert
  - concreet: rustig blijven, geen grote frustraties opwekken...
- omgaan met schakelen tussen verschillende activiteiten
- begrijpen dat andere leerlingen anders denken dan zichzelf
- een nieuwe oplossing kunnen bedenken voor een andere oplossing die niet heeft gewerkt
- zijn/haar werkstijl veranderen wanneer gemerkt wordt dat deze niet goed werkt of deze niet goed gaat

Middenbouw - Bovenbouw - leeftijd 9 - 10 - 11 - 12 - 13 jaar

- omgaan met afspraken/regels die veranderen
- omgaan met een situatie die verandert
  - concreet: rustig blijven, geen grote frustraties opwekken...
- omgaan met overgangen tussen verschillende activiteiten
- begrijpen dat andere leerlingen anders denken dan zichzelf
- mening van een ander accepteren/aanvaarden
- een nieuwe oplossing kunnen bedenken voor een andere oplossing die niet heeft gewerkt
- tijd die nodig is voor een opdracht zelf inschatten en desnoods aanpassen
- vriendschappen kunnen aangaan en deze ook behouden
- anderen in de persoonlijke ruimte aanvaarden

Executieve functies

Gekoppelde ontwikkelingsdoelen

Flexibiliteit = buig uitmuntend

ONTWIKKELINGSDOELEN TYPE BASISAANBOD (onderbouw)

- HD 10
  - De leerlingen kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.
- TD 13.a
  - De leerlingen kunnen zonder het geheel als mislukking te beleven, gemaakte fouten aanvaarden en oorzaken verwoorden.

ONTWIKKELINGSDOELEN TYPE BASISAANBOD (middenbouw en bovenbouw)

- HD 6
  - De leerlingen kunnen op hun niveau leren met: - nauwkeurigheid - efficiëntie - wil tot zelfstandigheid - kritische zin - houding van openheid - voldoende zelfvertrouwen.
    - TD 6.b
      - De leerlingen kunnen nauwkeurig en volgens regels en afspraken werken.
    - TD 6.d
      - De leerlingen kunnen geduldig en met doorzetting leren/werken.
    - TD 6.f
      - De leerlingen kunnen omgaan met feedback en feedback aanwenden.
- HD 5
  - De leerlingen kunnen stelselmatig hun lessen, taken en opdrachten plannen en organiseren én hun eigen leerproces controleren en bijsturen.
    - TD 5.a
      - De leerlingen kunnen problemen die zich voordoen bij het plannen en organiseren van lessen, taken en opdrachten, waarnemen en verwoorden.
    - TD 5.c
      - De leerlingen kunnen de nodige tijd voor het voltooien van (deel)taken spontaan verwoorden.

Executieve functies

Gekoppelde ontwikkelingsdoelen

Flexibiliteit = buig uitmuntend

ONTWIKKELINGSDOELEN TYPE BASISAANBOD
(middenbouw en bovenbouw) - vervolg

- HD 1
  - De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
    - TD 1.d
      - De leerlingen kunnen naar anderen toegaan en contact leggen.
- HD 2
  - De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
    - TD 2.a
      - De leerlingen kunnen met leeftijdsgenoten: - omgaan - beleefheidsregels hanteren.
    - TD 2.b
      - De leerlingen kunnen met anderen: - omgaan - beleefheidsregels hanteren.
    - TD 2.c
      - De leerlingen kunnen het respect voor de eigenheid van anderen uiten.

Executieve functies

Leerlijn voor klasleerkrachten

Emotieregulatie = gevoel uitmuntend

Onderbouw - leeftijd 5 - 6 - 7 - 8 jaar

- praten over zijn/haar (basis-)gevoelens
- feedback van een leerkracht beluisteren en aanvaarden
- rust kunnen bewaren wanneer opdrachten niet meteen willen lukken
- een taak opnieuw proberen nadat het niet meteen wil lukken
- rustig blijven na kleine conflicten
- herstel laten plaatsvinden na een klein conflict

Middenbouw - Bovenbouw - leeftijd 9 - 10 - 11 - 12 - 13 jaar

- praten over zijn/haar (basis-)gevoelens
- feedback van een leerkracht beluisteren en aanvaarden
- rust kunnen bewaren wanneer opdrachten niet meteen willen lukken
- een taak opnieuw proberen nadat het niet meteen wil lukken
- rustig blijven na kleine conflicten
- herstel laten plaatsvinden na een klein conflict

Executieve functies

Gekoppelde ontwikkelingsdoelen

Emotieregulatie = gevoel uitmuntend

ONTWIKKELINGSDOELEN TYPE BASISAANBOD

(onderbouw, middenbouw en bovenbouw)

- HD 6
  - De leerlingen kunnen op hun niveau leren met: - nauwkeurigheid - efficiëntie - wil tot zelfstandigheid - kritische zin - houding van opendheid - voldoende zelfvertrouwen.
    - TD 6.f
      - De leerlingen kunnen omgaan met feedback en feedback aanwenden.
- HD 7
  - De leerlingen kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.
    - TD 7.f
      - De leerlingen kunnen de eigen emoties en basisgevoelens (positieve en negatieve) verwoorden.
- HD 9
  - De leerlingen kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek beluisteren en eruit leren.
    - TD 9.a
      - De leerlingen kunnen kritiek: - beluisteren - verwoorden of deze terecht is - aanvaarden.
    - TD 9.b
      - De leerlingen kunnen stelselmatig met regelmatig terugkerende gevoelens van onmacht omgaan.
    - TD 9.c
      - De leerlingen kunnen het eigen aandeel in successen/ mislukkingen verwoorden.
    - TD 9.d
      - De leerlingen kunnen met zelfvertrouwen een leertaak uitvoeren.
    - TD 9.e
      - De leerlingen kunnen zich na een gemaakte fout of misstap verontschuldigen.
    - TD 9.f
      - De leerlingen kunnen adequaat op mislukkingen/successen reageren.